

כהנים במטוס

זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים: (במדבר יט, יד)

אהל זרוק

דנו הפוסקים האם מותר לכהן לטוס במטוס שעוברת מעל בתי קברות של יהודים, השאלה הראשונה שצריכים לדון עליה היא האם אהל זרוק שמיה אהל או לא, דאם שמיה אהל אז המטוס מפסיק בינו לבין הטומאה. ונחלקו (עירובין ל, ב) בזה תנאים, דתניא הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל, רבי מטמא רבי יוסי ברבי יהודה מטהר, ואמרינן בגמ' שמר סבר אהל זרוק לאו שמיה אהל, ומר סבר אהל זרוק שמיה אהל.

פסק הרמב"ם

בדברי הרמב"ם יש סתירה שבהל' טומאת מת (יא, ה) כתב שהמהלך בארץ העכו"ם בהרים ובסלעים טמא טומאת שבעה, בים ובמקום שהים עולה בזעפו טהור משום נוגע בארץ העכו"ם וטמא משום אוירה, הנכנס לארץ העכו"ם בשידה תיבה ומגדל הפורחין באויר טמא, שאהל זרוק אינו קרוי אהל. ואילו בהל' נזירות (ה, יח) כתב שנזיר שנכנס לבית ושהה שם עד שמת שם המת, או שנכנס לאהל המת בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע גג התיבה מעליו מדעתו, הרי זה לוקה שתים אחת משום לא יבא ואחת משום לא יטמא, שהרי טומאה וביאה באין כאחת. משמע שאינו חייב אא"כ פרע לו חבירו את הגג, אבל בלא"ה הוא טהור משום דאהל זרוק לאו שמיה אהל.

ותי' המשנה למלך (הלכות טומאת מת יא, א) דעד כאן לא אמרינן דאהל זרוק לא חשיב הפסק, אלא דוקא במאהיל על המת, דאז לא חשיב הפסק כיון דהוי אהל זרוק, אבל בנכנס לאהל המת דאינו מאהיל על המת, אלא דגזירת הכתוב היא דחשיב כל אויר הבית כאילו הוא מלא טומאה, ומשום הכי נטמא, בהפסק כל דהו שאינו נכנס בו האויר מהני.

עוד תי' דהא דאמרינן דאהל זרוק לא שמיה אהל, היינו דוקא כשהם באויר, וזהו שכתב הפורחים באויר, כלומר שאינם נוגעין בארץ, וההיא דנזירות מיירי במונחים בקרקע, וגררו השידה והכניסוהו לבית המת. וצ"ל שאין כוונתו שרק היכא שפורח באויר ממש אז לא שמיה אהל, אלא דכל היכא שאינו נגרר ממש על הארץ לא נחשב לאהל זרוק, שזה לא מציאותי שיכנס אדם בשידה הפורחת באויר ממש, שהרי לא היה להם מטוסים.

כעין חילוק השני של המשל"מ מצאנו בתוס' מקומות בש"ס (עירובין ל, ב נזיר נה, א ועוד) בשם ר"ת, דהנה כבר הקשו הראשונים למ"ד אהל זרוק שמיה מהא דתנן (אהלות פ"ח מ"ה) שעוף פורח וטלית המנפנפת וספינה ששטה על הים, דאין מביאין את הטומאה וגם אין חוצצין מפני הטומאה, ותי' ר"ת דדוקא כשמונח הוי אהל, אבל בשעת זריקה אפילו רבי יוסי ברבי יהודה מטמא, דבאותה שעה לא חשיב אהל כלל. אבל בתוס' משמע שרק בטלית וספינה שאין שום קשר להארץ אז לכו"ע לא שמיה אהל, אבל שדה תיבה ומגדול שנישא ע"י אדם אולי תלוי במחלוקת האם שמיה אהל או לא.

להוציא כהן מחצר דרך בית שיש מת

בש"ת שבות יעקב (חלק א סימן פה) נשאל על כהן שיצא לחצר כשמת בבית, אבל כדי לצאת מן החצר צריך לעבור דרך אחד מן הבתים ואז יטמא, משום שכל הבתים הם תחת גג אחד. השב"י רצה להתירו לצאת ע"י שידה תיבה ומגדול, משום שרצה לחדש בדברי הרמב"ם שאהל זרוק שלא שמיא אהל אינו אלא מדרבן, ומשום כבוד הבריות אפשר להקל. ע"ש שמביא הסתירה בדברי הרמב"ם, וכדי להציל הרמב"ם מתמיהא גדולה כזו, כתב שצריך אנו לומר דודאי מדאורייתא אהל זרוק שמיא אהל, ולכן נזיר אינו לוקה א"כ פתחו את התיבה, והא דפסק בעירובין דאין לכנס בשידה תיבה ומגדול, דאהל זרוק לאו שמיא אוהל, הוא רק איסור דרבנן בעלמא. וא"כ משום גדול כבוד הבריות וכה"ג, ודאי דמתירין איסור דרבנן.

דלתות על גבי שוורים

הנה התוספות (עירובין לא, א בד"ה ומר סבר) הקשו למ"ד לא שמיא אהל, הרי כתוב (סוכה כא, א) שהיו מביאים הילדים (שלא נטמאו מימיהם) לשאוב המים בשביל הפרה אדומה, בדלתות על גב השוורים, כדי שלא יטמאו מטומאת התהום, א"כ מוכח דשמיא אהל. ותי' בשם ר"ת שמ"ד לא שמיא אהל יסבור שלא היו מביאין דלתות, אלא הביאו שוורים שכריסם רחבה, והשוורים רחמנא קרינהו אהל דכתיב ובעצמות וגידים תסוככני (איוב י). ובשם הרשב"א תי' דדלתות על גב שוורים לכו"ע הוי אהל, דהואיל והאדם והבהמה עצמם קראם רחמנא אהל, אף שהם כמו אהל זרוק, הוא הדין נמי לדלתות שעל גבם נחשבים לאוהל.

ועי' בש"ת נוב"ת (או"ח סי' ל) שכתב שאף הרמב"ם סובר כמו הרשב"א, שאע"פ שפסק אהל זרוק לא שמיא אהל, פסק בהל' פרה אדומה (ב, ז) שכשרצו להזות על הכהן השורף, מביאין שוורים מפני שכרסיהן נפוחות, ומניחים על גביהן דלתות, ויושבין התינוקות על גבי הדלתות כדי שיהיה האהל מבדיל בינם לבין הארץ, מפני קבר התהום.

פשוטי כלי עץ

לגבי עיקר קושיית התוס' מהא דהביאו דלתות, תי' הריטב"א (עירובין שם) דלא אמרינן אהל זרוק לא שמיא אהל אלא בדבר שהוא כלי, דכשהוא קטן מקבל טומאה, ומפני שהוא עשוי לנחת הוא דטהור, וכיון דכן כשמטלטל ולא עביד נחת הוי כשאר כלים, אבל בפשוטי כלי עץ שאין מקבלין טומאה, אפילו כשהן זרוקין אינם מקבלין טומאה וחוצצין.

כהן בעגלה

על פי דברי הריטב"א אלה דן בש"ת הר צבי (יורה דעה סימן רפ) לפרש מה ששמע בשם הגאון הגר"ל ד' דיסקין זצ"ל, לגבי כהן שהיה צריך לנסוע במקום שיש חשש קברות בדרך, שצוה לסדר נסר בולט מאחורי העגלה, ועל גבי הנסר הזה ישב הכהן בשעה שהעגלה עוברת על גבי הקברים, שלפי הריטב"א מובן שהנסר הוי פשוטי כלי עץ, ולכן אפילו אם אהל זרוק לא שמיא אהל, פה מפסיק את הטומאה. ומה שצוה לסדר את הנסר רק מאחורי העגלה ולא בפנים העגלה, היינו טעמא משום דבפנים יש אהל על גבה, ויטמא בשביל הגג

המאהיל, שאפילו אם הטומאה לא תיכנס דרך הנסר אבל יכנס מסביב ויעלה עד למעלה, וע"י אהל הגג יתפשט בכל העגלה.

עוד כתב שלפי המשל"מ (הנ"ל) שכתב שאף לרבי שסובר שאהל זרוק לא שמיא אהל, דוקא שמטלטל באויר ע"י בהמה או אדם שמוליכים אותו, אבל אם נגרר ומטלטל כשהוא מונח על הארץ, אינו אהל זרוק וחוצץ, ולפי"ז גם בעגלה מכיון שהיא עצמה נגררת על הארץ אינה בכל אהל זרוק וחוצצת בפני הטומאה. ולכאורה דבריו תמוהים שאין העגלה נגררת על הארץ, אלא רק הגלגלים נגררים, אבל העגלה עצמה לכאורה דומה לאהל שהוא נישא על גב הבהמה.

אבל כתב שלפי"ז הנסר המונח על העגלה שפיר הוי אהל זרוק, שהרי אינו נגרר על הארץ, א"כ אינו מוסבר אלא לפי הריטב"א כנ"ל.

שיטת הר"ש

אבל להר"ש והרא"ש (מסכת טהרות פרק ד משנה ג) יש להם שיטה אחרת בזה, שכתבו שאם היתה טהורה נזרקת על גבי מת טהורה, דדמי לעוף הפורח ולקופץ ממקום למקום, שאינו מביא טומאה לאחרים, כדתנן באהלות פ"ח (מ"ה) **והוא הדין על עצמו**. ולדבריהם אפילו אם אהל זרוק לא שמיא אהל מותר לטוס מעל בית הקברות, משום שאינו מביא טומאה לעצמו. אבל בפשטות דבריהם תמוהים שמהיכ"ת שלא יטמא מה שמעל האהל זרוק, הרי טומאה רצוצה בוקעת ועולה.

וראיתי בספר שערי דעה (פרק ג, סעיף ח' הע' 99) שאולי סובר הר"ש כשיטת הראב"ד (פרק טז מהל' טומאת מת הל' ו) דטומאה גלויה אין בו משום טומאה רצוצה שדינו כמגע, והמאהיל עליו אינו נטמא אלא מדין אהל, וכאן הוי אהל זרוק שלא שמיא אהל. אבל שיטת הרמב"ם שאפילו בטומאה גלויה יש בו משום טומאה רצוצה. ולדבריו בטומאת התהום יודה הר"ש ששפיר נטמא אפילו אהל זרוק, וא"כ הכהן במטוס יטמא ע"י הקברים שעובר עליהם, ודלא כמו שיבואר להלן בשם הפוסקים. ועי' בחידושי הגר"ח על הרמב"ם שלפי הרמב"ם טומאה רצוצה אינו מדין מגע אלא אהל, א"כ יתכן שהר"ש גם יסבור ככה וממילא כאן לא מקרי שמאהיל על המת.

ואולי משו"ה רוב ראשונים חולקים על הר"ש, שתוס' (עירובין ל, ב ובנזיר נה, א) והריטב"א (עירובין שם) ועוד ראשונים (ועי' לקמן בסוף השיעור מה שהבאנו דברים מעניינים מהתורי"ד) מפרשים הברייטא דאיתא בנזיר (נה, א) שתיבה שהיא מלאה כלים וזרקה על פני המת, שנטמאו הכלים. וכבר השיג החזו"א (טהרות סי' ד) על הר"ש מהברייטא הנ"ל. אבל הגירסא שלנו הוא שזרק התיבה באהל טמאה, א"כ לא קשה מידי, שזה שנטמא מה שבתוך התיבה אינו משום שמאהיל על טומאה, אלא משום שנכנס לאהל הטומאה, ויתכן שמירי בתיבה פתוח. שוב מצאתי בפירוש הר"ש למסכת אהלות (פרק ח משנה ב) שגורס בברייטא כגירסת הראשונים, שזרקה על גבי כזית מן המת, ובכל זאת הוא מפרש הברייטא שמירי שהתיבה פתוחה, ומירי שזרק בבית ואהל הבית הכניסה הטומאה דרך הפתח של התיבה, אבל אם המת תחת אויר השמים כגון בחצר או בגינה דליכא אהל, אז לא נטמאו הכלים.

להלכה

לפי כל הנ"ל אם נדון על מטוס האם חוצץ מפני הטומאה, לכאורה תלוי במחלוקת האם

אהל זרוק שמיא אהל או לא, דכאן ליכא כל החילוקים הנ"ל, שהרי אין קשר כלל בין המטוס להארץ, א"כ לכו"ע הוי אהל זרוק, וכבר פסק הרמב"ם דלאו שמיא אהל. ורק לפי הר"ש שסובר שאפילו אי לאו שמיא אהל אין הכלים בפנים נטמאו, אז מותר לכהן לטוס מעל בית הקברות. ועי' לקמן שהבאנו דברי הגרמ"פ זצ"ל שאולי המתכת שמהם נעשים מטוסים אינם מקבלים טומאה, וא"כ גם לפי הריטב"א היה מותר לכהן לטוס מעל בית הקברות.

ובקובץ "ישורון" (ניסן תשס"ב) מביאים תשובה מהג"ר פייבל כהן שליט"א שרצה להתיר לכהן לטוס מעל בית הקברות, בצירוף כמה שיטות. א' שיטת הר"ש שמה שבאהל הזרוק אינו נטמא. ב' שיטת הראב"ד (נזירות ה, טו) שהיות והכהנים בזמן הזה טמאי מת הן, אין עליהן חיוב טומאה, והמחייב אותם עליו להביא ראיה. ג' שיטת המ"א והשבו"י שכהנים בזה"ז אינם כהנים וודאים אלא כהני חזקה.

טומאה לכהן שכבר נטמא

ועי"ש שהעיר בעצמו שאינו פשוט לצרף שיטת הראב"ד, שאע"פ שהמשל"מ (הל' אבל פרק ג הל' א) הבין בדעת הראב"ד שמותר לכהן לכתחילה ליטמא, אבל אבל עי' בדגול מרבבה (יו"ד סי' שעב, הובא בפתחי תשובה ס"ק ט) דדן לגבי האם מותר לכהן לטמא לקברי עכו"ם, ובתחילה כתב שלדעת הראב"ד דהיכא שכבר טמא, שוב אינו מוזהר על הטומאה, א"כ כהנים בזה"ז אינם מוזהרין על הטומאה, ואף דלא קי"ל כהראב"ד מ"מ במת עובד כוכבים איכא ס"ס, ולכן פסק שמי שרוצה לסמוך בזה להקל לענין טומאת אהל אין מוחין בידו. ושוב כתב הדגול מרבבה, דכל מה שכתבתי נמשכתי אחר דברי המשל"מ (הנ"ל) דלדעתו סובר הראב"ד שאין איסור כלל לכהן שכבר נטמא לטמא עצמו, אבל עכשיו נתתי אל לבי שאולי לא אמר הראב"ד אלא לענין חיוב מלקות, ולכן הדרנא בו מלהתיר לכהן לילך על קברי עכו"ם. אבל כתב (הגרפ"כ) שכדברי המשל"מ ס"ל ג"כ הגרע"א (שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא תניינא סימן יח) שכתב שמשמע מדברי הראב"ד שאפילו איסור דרבנן ליכא, שכתב והכהנים בזה"ז אין עליהם חיוב טומאה וכו', והמחייב אותם עליו להביא ראיה, ובודאי לא שייך בזה"ז ענין חיוב מלקות, אלא דהכוונה דליכא איסור שלא לטמאות, והמחייב אותם היינו שמצריכים אותו לפרוש מלהטמא, עליו להביא ראיה.

אבל עי"ש שהעיר אולי בזה"ז ממש לא שייך לומר שכולנו טמאי מתים, שבימים קדמונים רוב אנשים מתו בבית, א"כ מן הסתם כל אחד בא בקשר עם מתים שמתו פתאום, אבל היום רובם מתים בבתי חולים, א"כ לא שכיח כ"כ שנטמאים בע"כ, וכהן לא יטמא עצמו במזיד.

כהני חזקה

ומה שהביא מהמ"א נמי אינו פשוט כלל, דהנה המ"א (סימן רא) תמה למה אין נזהרין עכשיו להקדים הכהן לכל מילי, לקבל מנה יפה ראשון וכו', הרי יש מצות עשה של וקדשתו, וכתב שאפשר דאין אנו בקיאים ביחוסיה הכהונה וכמ"ש ססי' תנ"ז, (לענין נתינת חלה לכהן בזמן הזה) ומיהו אם הכהן רוצה לחלוק כבוד לאחר רשאי. ועי' שערי תשובה שנחלקו בזה גדולי האחרונים, דעת הרשד"ם (אה"ע סי' רלה) כדברי המ"א שדן לענין שבויה לכהן, שא"א לכופו לגרשה, דאולי אינו כהן, וכן כתב בתשובת שבות יעקב (ח"א

סי' צג). אבל בשו"ת מהרי"ט (ח"ט סי' קמט) ובשו"ת חוט השני (סי' יז) חולקים על מהרשד"ם משום דהוחזקו ככהנים. ועי' באריכות בספר שדי חמד (מערכת הכללים מע' כ"ף כלל צב).

פסק הגרי"ש שליט"א

בקובץ "ישורון" (הנ"ל) מובא תשובת מרן הגריש"א שליט"א, שחולק על פסק הגר"פ כהן שליט"א, וכתב דשיטת הר"ש א"א לצרף להיתר משום שכבר השיגו עליו כמה וכמה גדולים, החזו"א שהזכרנו, ועוד הביא שם שהחסדי דוד (תוספתא טהרות פ"ג ה"ב) ג"כ תמה עליו דמה ענין הבאת טומאה לאחרים, לקבלת טומאה בעצמי, עי"ש דכל דבר המאהיל על המת נטמא, אפילו מחט כל דהו, אע"פ שאינו אהל לענין להביא טומאה. ושיטת הראב"ד אין לצרף אלא היכא שעיקר הדין הוא להיתר. והגרע"א עצמו הזכיר דברי המשל"מ שכתב שכל חכמי ישראל חולקים על הראב"ד, ולכן א"א לצרפו לספק ספיקא. ורק במקרה ההוא של סוף טומאה לצאת, שרבו המתירים, אז צירף הגרע"א את הראב"ד. ומה שרצה לצרף שיטת הרשד"ם ג"כ א"א, שכבר נדחה שיטה זו, ואע"פ שהמ"א כן מביא את השיטה, אולי הולך לשיטתו שס"ל שאין חיוב של וקדשתו בכהן קטן, משום דכתיב (ויקרא כא, ח) וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב, וקטן אינו בר עבודה, א"כ י"ל דמשו"ה אין חיוב וקדשתו לכהן חזקה שגם הוא לא יעשה עבודה, אבל להתיר לו לטמא עצמו לא כתב המ"א. ואפילו השבו"י לא כתב אלא שלא לכוף לכהן לגרש אשתו שהיא חלוצה, שאין כאן אלא איסור דרבנן, אבל לטמא למת שהיא איסור דאורייתא לא שמענו. ומסיים הגריש"א שכבר הורה זקן בחזו"א (אה"ע סי' קמד) וז"ל ובאורו יש בו משום אהל זרוק דלאו שמיה אהל וכו' ואסור לכהן ליסע בו בשעה שעובר על ביה"ק.

דבר שאינו מתכוון

בקובץ "ישורון" (הנ"ל) הובא ג"כ תשובת הג"ר מרדכי גיפטר זצ"ל, שדן על סברת החלקת יעקב שרצה להתיר משום דהוי דבר שאינו מתכוון, ומיירי שהיה ספק ולכן לא הוי פסיק רישא. וכתב עליו הרב גיפטר זצ"ל שאין כאן דבר שאינו מתכוון שהרי מתכוון לנסוע פה, ורק בגורר ספסל ואינו מתכוון לעשות חריץ אפשר לדון מצד דבר שאינו מתכוון, שפעולת עשיית חריץ הוא דבר צדדי, ולא כוון אליו, משא"כ כאן הפעולה שעשה הוא כוון לעשות. ואולי יש ליישב דברי החלקת יעקב על פי דברי הרשב"א כדלהלן.

מילה בצרעת

דהנה הגמ' בשבת (קלג,א) דנה לגבי מילה בצרעת שיחשב כדבר שאינו מתכוון, ותמה הרשב"א אמאי קרי ליה דבר שאין מתכוין, דהא מתכוין הוא לקציצה אלא שאינו מתכוין לטהר אלא למול, ואין זה קרוי דבר שאין מתכוין אלא מלאכה שאינה צריכה לגופה, ותי' הרשב"א דאי כתב רחמנא בפירוש השמר בנגע הצרעת שלא תקוץ הכי נמי, אלא השמר בנגע הצרעת כתב רחמנא, כלומר שלא יטהרנו אלא בהוראת כהן, ואנן הוא דאמרין דכיון שכן אסור לקוץ בהרת שמטהר הוא בקציצתו, והלכך כשזה קוצץ לשם מילה הוה ליה דבר שאין מתכוין אצל טהרה.

א"כ אולי יש לדון גם כאן ולומר שאין האיסור בעצם המעשה שעובר על הטומאה, אלא שהאיסור הוא בזה שנטמא, א"כ שפיר כתב שלזה לא התכוון.

איסור כניסה לאויר הטומאה

אבל עדיין יש לדון על פי מה שהביא בתשובה של הגריש"א שליט"א את דברי ספר אהל משה, שיש איסור של "אל כל נפשות מת לא יבא", ומשו"ה אפילו היכא דהוי ספק טומאה ברשות הרבים, שהדין הוא שספיקו טהור, אסור לכהן ליכנס למקום ההוא. א"כ לפי"ז שעצם הכניסה למקום טמא אסור, א"כ צדק הרב גיפטר זצ"ל שאין כאן משום דבר שאינו מתכוון, הואיל ומתכוון לעבור על מקום ההוא.

לטוס יחד עם מת

יש להסתפק האם מותר לכהן לטוס היכא שיש מת במטען המטוס, לפי הצד שאהל זרוק לאו שמיה אהל. שורש הספק הוא האם הפשט שלאו שמיה אהל, שכאילו אין כאן אהל כלל, וממילא אפילו הכהן נמצא ביחד עם המת באהל זרוק אינו נטמא, או דילמא שאינו אהל רק כלפי חוץ, דהיינו שאינו חוצץ בפני הטומאה שעובר עליה, אבל שפיר מקרי אהל כלפי מה שבפנים האהל, ונטמא הכהן מהמת שנמצא ביחד אתו. כבר הבאנו לעיל משו"ת הר צבי שנוקט כדבר פשוט שמי שנמצא ביחד עם הטומאה באהל זרוק, אז הוא נטמא, ולכן הגר"ל דאמר להתקין הדף מבחוץ. וכן באמת דעת רוב הפוסקים, אבל אין כן דעת כל השיטות כפי שנראה.

מטריה

הנודע ביהודה (שם) דן האם מותר להשתמש במטריה (פארסעל) בשבת, משום חשש של עשיית אהל בשבת. השואל רצה להתיר משום דקי"ל אהל זרוק לא שמיה אהל, א"כ אין כאן עשיית אהל. הנו"ב חולק עליו וכתב שאינו דומה לטלית המנפנפת וספינה השטה על המים, כי טלית המנפנפת אין לה סמיכה בשום דבר, ואין לה שום קיום, רק הרוח מעמידה באויר. וספינה שהולכת על המים אע"פ שאינו נחשב שמאחיל על דבר זה, שהרי התעף עליו עיניך ואיננו, ואינו מביא ואינו חוצץ, אבל לעולם נחשב לאהל, ולכן לענין שבת הרי עשה אהל, ובכל מקום שהוא אהל הוא.

עוד כתב שאע"פ שהאדם הולך בו ממקום למקום, אף על פי כן בכל מקום מאחיל על ראשו, וכשאהל עם מה שתחתיו הולך ממקום למקום, אפילו לענין טומאת המת אוהל הוא. והיכא שיש כזית מן המת נתון בשידה תיבה ומגדל, ויש כלים באותה שידה או תיבה או מגדל, וכי יש שום הוה אמינא שלא נטמאו הכלים באוהל, הא ודאי שנטמאו, וא"כ אהל הוא אלא דלענין חציצה לאו שמיה אוהל. עי"ש שמוכיח כדבריו מדברי הר"ש (מס' אהלות פ"ח מ"ה) שבית שבספינה ויש מת בתוכו אז הכלים שבתוך הבית נטמאו. הרי שגם הנו"ב נוקט כדבר פשוט שלגבי מה שבתוך האהל עצמו לכו"ע הוי אהל. ולפי"ז פשוט שאסור לטוס אם יש מת במטוס.

אבל בשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ב סימן קסד) כותב שנחלקו בזה הראשונים שהר"ש (הנ"ל) כתב בפשיטות שכלים שבתוך הבית נטמאו כנ"ל, אך במאירי שבת (קא) מפרש בשם התוספות דאף כשהטומאה והכלים בספינה, אם אינה קשורה אינו אהל, והוא דלא כתוס' שלנו שבת שם ד"ה קשרה. ומביא מספר סדרי טהרות (פ"ח ד"ה וספינה) שהקשה על המאירי ונשאר בצע"ג, שלכן יש להורות בפשיטות כהר"ש שטמא. עוד טוען הגרמ"פ שאפילו לדברי המאירי אסור לטוס במטוס שיש שם מת, שהרי בשעה שנכנס לשם כשהמטוס הוא עומד על הקרקע, הוי אהל מונח, ולכו"ע נטמא ע"י המת.

מתכות החדשות לענין קבלת טומאה

עוד דן הגרמ"פ דאולי רק אלו מיני מתכות שנאמרו בקרא, ששה מינים שהם זהב וכסף ונחשת וברזל ובדיל ועופרת, הם מקבלין טומאה ולא מינים אחרים, מדהוצרך הקרא להחשיבם בפרטיות ולא בכלל אך כל דבר מתכות, וכלפי שמיא גליא שאיכא עוד מיני מתכות, אלא שלכן פרטן להשמיענו שרק אלו מקבלים טומאה ולא מיני מתכות אחרים. וכמדומה שמטוס אינו עשויה משה מיני מתכות אלו, וא"כ חוצץ מן הטומאה ואינו מניח הטומאה לעלות ממטען המטוס. אבל כתב דאפשר שגם מין מתכות זה אינו מין אחר אלא שהוא נעשה מתערובת ממינים אלו, וצריך לחקור לידע זה. ואם יתברר שהוא מין אחר שהיה רצון השי"ת שיתגלה בדורות אלו האחרונים, היה נוטה יותר שלא מקבלי טומאה. וגם בלא זה אין למילף דיני טומאה למין חדש דכל דיני טומאה הם גזה"כ, וראיה קצת מהא דכלי זכוכית לא מקבל טומאה מדאורייתא אף שהם ניתכין כמתכות, ולא אמרינן שיהא להן דין כלי מתכות כאלו שבקרא.

אליהו הנביא בביה"ק

הזכרנו מחלוקת הראשונים האם האהל עצמו נטמא, יש עוד שיטת התורי"ד שסובר שאפילו אם לאו שמיה אהל, האהל עצמו נטמא. דהנה הגמ' (בבא מציעא קיד, א) מספרת שרבה בר אבון אשכחיה לאליהו הנביא דקאי בבית הקברות של נכרים, שאל אותו ולא כהן הוא מר, מאי טעמא קאי מר בבית הקברות, אמר ליה לא מתני מר טהרות, דתניא רבי שמעון בן יוחי אומר קבריהן של נכרים אין מטמאין. והק' התורי"ד הרי אע"פ שאין עכו"ם מטמאין באהל, אבל מטמאים במגע, א"כ נטמא אליהו הנביא. ותי' דאליהו מלאך הוא ובאוויר הוה קאי, דאהל איכא מגע ליכא.

וכבר העירו שמדברי תורי"ד אלה מוכח דלא כמו שמחדש החת"ס (ח"ו סי' צח) שרק כשאליהו הנביא מופיע כבן אדם הוא חייב במצוות, אבל כשנשאר בתור מלאך אינו חייב במצוות. עי"ש שמוכיח כדבריו מהא דמגיע אליהו הנביא לברית בשבת, אע"פ שעובר על איסור תחומין כדי להגיע, אלא ע"כ משום דאז מגיע כמלאך ואינו חייב במצוות. אבל בתורי"ד מבואר שאע"פ שנוהג כמלאך הוא חייב במצוות, ששאלו אותו ולא כהן מר, אע"פ שהיה עף באוויר ואינו נוגע בקברות, רק מאהיל עליהם.